

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvezec, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemam za avstro-ogrsko dežele za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrletna 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 34 K, za pol leta 12 K, za četrletna 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrletna 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuto dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za oznanila se plačuje od piterostopne petit-vrstce po 12 h, če se oznanila tiska enkrat, po 10 h, če se tiska dvakrat in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvole frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je v Knafliovih ulicah št. 5. in sicer uredništvo v l. nadstr., upravnštvo pa v pritličju. — Upravnštvo naj se blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Posemezne številke po 10. h.

Uredništva telefon št. 34.

Upravnštva telefon št. 85.

Slovenci na Kongresu svobodnih mislecev v Pragi od 8. do 12. septembra t. l.

Poroča A. Aškerc.

II.

Dne 8. septembra dopoldne se je bil slovesno otvoril kongres. V imenu navzočnih Slovencev in vseh svobodomiselnih rojakov sem bil pozdravljen svetovni kongres v slovenskem jeziku s temi besedami:

»Slavni kongres!

Vsa Evropa, ves izobraženi svet se ozira danes v zlato Prago, kjer je učil svoje dni veliki Jan Hus. Kongresa svobodomislecev, tega modernega mednarodnega parlamenta, se udeležujemo tudi mi Slovenci, kajti tudi med nami je čimdalje več takih ljudi, ki vedo ceniti svobodo misli, vesti in prepričanja ter svobodo besede! Kakor solnce na nebnu oživlja vso prirodo, tako oživlja in oploja svoboda kulturo vsakemu narodu. To vemo tudi mi in zato smo prišli na ta kongres.

V Avstriji še nismo tako daleč, kakor v Švicari ali v Belgiji, kjer enakopravnost ni samo lepa beseda, ampak je uveljavljena v praktičnem življenju. Toda, kakor verujemo sami v sebe in v svojo živiljsko moč in kakor verujemo v napredek, upamo za trdno, da si prizorimo z energičnim in vztrajnim delom respekt in veljavo pri vladajočih krogih ter popolno pravico svojega narodnega in kulturnega razvoja. Vladajoči faktorji bodo morali čimprej spoznati, da narodi niso na svetu zaradi države in njenih vlad, nego narodi v tem so zato, da pospešujejo vsestranski svobodni razvoj posemih narodov. Država ima dolžnost, da čuva narodnostne minoritete. To dolžnost pa poklicani faktorji nasproti Slovencem često zanemarjajo. Najbolj kričeči slučaj krivostenosti se nam godijo na Koroškem, kjer nas je okoli 100.000 in kjer je naš jezik oficialno priznan deželni jezik. Ali kaj poreči sl. kongres, če mu povem, da če lani izišel z Dunaja ukaz, po katerej je v Celovcu prepovedano slovenskim advokatom zagovarjati slovenske stranke v slovenskem jeziku!

Torej: tudi mi živimo in hočemo živeti. — Ker pa živimo v dobi znanstvenega svetovnega naziranja, vemo, da je temeljni princip vsega življenja v prirodi kakor v zgodovini — borba za obstoj. Darwinova teorija ne velja samo za posemezne vrste v naravoslovju, nego ravno tako med človeškimi plemeni in narodi. Vsa dosedanja kultura ni mogla v človeku zatrepi — zveri in živali. Mocnejši hoče podjarmiti in premagati slabšega, če ne drugače pa vsaj na gospodarskem polju. Po teoriji selekcije se ohranjajo v tej mednarodni in medplemenski horbi samo najspodbnejši individui. To potrjuje svetovna zgodovina, ki ne pozna nikakšne lirske sentimentalnosti.

Slovenci smo panoga velike slovanske družine ter po plevenju v jeziku sorodni Rusom, Poljakom, Čehoslovjanom, Srbo-Hrvatom in Bolgaram. Po geografski legi svoje domovine spadamo Slovenci med južne Slovane.

Slovenci smo naseljeni v Avstriji po več deželah. Na južnem Štajerskem nas je po zadnji števi 409.531; na južnem Koroškem 90.495; na Kranjskem 475.302; na Primorskem (Goriška in Trst v okolico ter po Istri) 212.978. Na zapadnem Ogrskem ob Štajerski meji nas je okoli 77000, na Hrvaškem sploh s temi prekmurskimi vred okoli 100.000 Slovencev, in v Italiji, v Videmski (Udine) provinciji ob avstrijski meji okoli 40.000. V Ameriki živi nad 150.000 Slovencev. Ako bi nas šteli pravčeno in objektivno, moral bi nas naštetiti bližu dva milijona.

Slavnemu kongresu sem pokazal torej našo »vizitnico«, ki Vam priča, da Slovenci res eksistujemo. Ali slavna gospoda bi gotovo tudi rada vedela, kako živimo.

Kako pač naj živi narod, ki ni samovolj, ki nima svoje politične avtonomije, ki ni suveren v najlepšem pomenu besede?

Me živimo po svoji volji, nego le v toliko, kolikor nam dovoljujejo Nemci, ki so v tej državi gospodrujoči.

* Objavljam tukaj svoje poročilo v celoti. Na kongresu sem bil izpustil samo nebitvene strani. Poročilo v „Casu“ je obširno pa je vendar le izvleček iz mojega govorja.

element ali »Herrenvolk«. Člen 19. avstr. osnovnih zakonov zagotavlja tudi nam pravico narodno duševnega življenja, da, celo enakopravnost z vsemi drugimi narodi v tej državi. Ta člen 19. je naš paladij, ki nas brani in ki nam čuva našo narodno individualnost. Tako je v teoriji.

V praksi pa se moramo za svojo narodno eksistenco še zmerom boriti, in ako hočete vedeti, koliko birokratske samovolje mora prenašati naš narod, čitajte protokole avstrijskega parlamenta, v katerih so vključene pritožbe naših poslancev. Vkljub splošni volilni pravici smo Slovenci v Avstriji še zmerom narod tretje vrste. Vkljub zajamčeni enakopravnosti še Slovenci niti na Kranjskem, kjer nas je 97% vsega prebivalstva, ne uživamo vseh tistih pravic, ki nam gredu po zakonu.

V Avstriji še nismo tako daleč, kakor v Švicari ali v Belgiji, kjer enakopravnost ni samo lepa beseda, ampak je uveljavljena v praktičnem življenju. Toda, kakor verujemo sami v sebe in v svojo živiljsko moč in kakor verujemo v napredek, upamo za trdno, da si prizorimo z ener-

gičnim in vztrajnim delom respekt in veljavo pri vladajočih krogih ter popolno pravico svojega narodnega in kulturnega razvoja. Vladajoči faktorji bodo morali čimprej spoznati, da narodi niso na svetu zaradi države in njenih vlad, nego narodi v tem so zato, da pospešujejo vsestranski svobodni razvoj posemih narodov. Država ima dolžnost, da čuva narodnostne minoritete. To dolžnost pa poklicani faktorji nasproti Slovencem često zanemarjajo. Najbolj kričeči slučaj krivostenosti se nam godijo na Koroškem, kjer nas je okoli 100.000 in kjer je naš jezik officialno priznan deželni jezik. Ali kaj poreči sl. kongres, če mu povem, da če lani izišel z Dunaja ukaz, po katerej je v Celovcu prepovedano slovenskim advokatom zagovarjati slovenske stranke v slovenskem jeziku!

Svobodna mise!

Svobodna mise je bila nastopila v 16. stoletju v vlogi verskega reformatorja. Wicleff je rodil Husa, Hus Lutherja, a Luther je bil rodil Slovence Primoža Trubarja in njegove tovarše.

Cloveski duh, ki so ga bili opoldili svobodomiseln grški in latinski klasični v dobi renesance, ni mogel več prenašati jarma, ki mu ga je natalag rimski Pontiff Maximus. Dogmatični absolutizem na eni strani, na drugi strani pa moralna pokvarjenost katol. kleruša samega sta izvala opozicijo in glasni klic po reformaciji, po prenovitvi v duševnem življenju, ki se je takrat osredotočeno (koncentrovale) v cerkvi.

Najnadarješi in obenem najenergičnejši može 15. in 16. stoletja so se uprili rimskemu despotizmu, ki je s praznoverjem strahoval (terorizoval) vse svet.

Ti možje so bili za tiste čase svobodomisleci, ker so bili odpovedali pokorščino Rimu ter začeli misli i s svojimi glavami. Zgodovina takozvane herezije sploh ni nič druga nego zgodovina svobodne misli...

Rim se ni vdal rad. Preganjal je nepokorne duhove do smrti. Veliki Čeh Jan Hus je moral umrli na gradišču leta 1415. Luthra sto let pozneje je imela vse pravice v rokah. Vsak najmanjši pojav duševne opozicije, vsak pojav novih pesnikov, Simon Gregorčič. Bil je po stanu katoliški duhovnik, kaplan. Napisal je pesmi, ki bi bile najkulturnejšemu narodu evropskemu na čast. Da je bil Nemec, Francuz ali Italijan, zasloven bil po vsem svetu. Tako pa je znan samo med Slovenci in nekaterimi Slovanji.

V dogmatičnih stvareh se ni nikdar oddaljil ne za las od prave vere.

Slovenski narod, po skoro tristoletnem protireformacijskem mrtvili na novo zbujen k duševnemu življenu, ni zaspal več, nego je živel skromno dalje, čeprav pod absolutističnim pritiskom.

V začetku 19. stoletja se je poročil Slovencem prvi pravi pesnik Fr. Prešeren.

Prešeren je bil advokat in je bil svoj čas glava maloštevilne slovenske svobodomiseln stranke.

Svobodomislec pred letom 48! Kaj to pomeni, ve samo tisti, ki pozna Metternichov režim. Duhovščina je imela vso oblast v rokah. Vsak najmanjši pojav duševne opozicije, vsak pojav novih pesnikov, Simon Gregorčič. Bil je po stanu katoliški duhovnik, kaplan. Napisal je pesmi, ki bi bile najkulturnejšemu narodu evropskemu na čast. Da je bil Nemec, Francuz ali Italijan, zasloven bil po vsem svetu. Tako pa je znan samo med Slovenci in nekaterimi Slovanji.

V dogmatičnih stvareh se ni nikdar oddaljil ne za las od prave vere.

Sicer ni pisal verskih pesmi, nego pelje navdušeno narodne himne, opeval je lepoto svoje domovine, pel o dis-

harmoniji med idealom in realnostjo.

Njegov jezik je čudovit, njegov idealizem dviga. Bil je pravi pesnik po božji volji, kakršnega do njega še ni imel slovenski narod. Svoj duhovniški poklic je izvrševal vestno in ga smatral v etično - vzgojevalnem zinisu. Misli je, da je dolžen svoje ljudstvo vzgajati v človekoljubnem zinisu. Tuj mu je bil vsak verski fanatizem. Ostal je vedno v prvi vrsti narodnjak, ki je delal za ljudstvo. In kaj mislite, slavna gospoda, je doživel vse tovorni človek in genialni poet v sutani? Katoliški fanatiki iz raznih bogoslovskega seminarjev so ga črtili, sumničili, preganiali! Zakaj? Ker ni pisal kakih cerkvenih kantilen, ker je pisal svobodomiseln po-

svetne pesmi, ker je proslavljal svojo lepo domovino. Vse to je bilo po nazorih borniranih bogoslovskega doktorjev in po nazorih rajnega ljubljanskega škofa Missie paganstvo, in Gregorčič je bil polhujšljiv in nemoralen lirik. Prosim, to ni šala, nego gola resnica! Preganiali so rahločutnega moža njegovi lastni tovariši tako dolgo, dokler ga niso ubili na dunhu. Potrt in obupan je umrl. In ko je bil mrtev, so plakali ob njegovih gomilih!... Pravi Tartuffi in farizeji.

Klerikalni listi in kritiki gledajo pri vsakem pisatelju samo na verski moment. Kdor piše v protokatoliškem ali vsaj ne v katoliškem duhu,

njegove spise zametavajo in jih obsojajo tudi z estetične strani. V tem oziru bi Vam jaz znal zapeti prelepo satiro iz svoje prakse.... Nasprotno pa hvalej katoliški kritiki vsak literarni zarez, ako je le spis skrpan v katoliškem duhu....

Da katoliški fanatiki preganajo na političnem polju vsakogar,

kdor ne trobi v njihov rog, je naravno. Terorizujejo celo duhovnike, ki ne marajo zlorabiti svoje službe v strankarsko-politične namene.

Fanatični duhovniki zlorabljujo v utrditev klerikalnega režima na Slovenskem celo leco, spovednic in tolazo na smrtni postelji. Ljudi svobodnega političnega mišljenja bojkotirajo tudi na socialnem in gospodarskem polju. Gorje slovenskemu trgovcu, ki ne trobi v klerikalnem rogu! Pred nosom mu postavijo klerikalni »konsum«....

Razume se samo ob sebi, da roditi katoliški in klerikalni fanatizem oster odpor na nasprotni strani. Čimdalje bolj se organizuje tudi svobodomiseln stranka.

Napredni svobodomiselni ele-

menti imajo na svoji strani večino slovenske inteligencije ter meščanske kroge.

Smem reči, da je v svobodomiselnem taboru elita slovenskega naroda. Vsi boljši pisatelji in pesniki,

vsi značajni politiki so v svobodomiselnem, naprednem taboru. Najboljši del akademische mladine je naprednega mišljenja.

Napredni svobodomiseln ele-

menti imajo na svoji strani večino slovenske inteligencije ter meščanske kroge.

Smem reči, da je v svobodomiselnem taboru elita slovenskega naroda. Vsi boljši pisatelji in pesniki,

vsi značajni politiki so v svobodomiselnem, naprednem taboru. Najboljši del akademische mladine je naprednega mišljenja.

Borba med reakcionarji in pro-

gresisti se je v najnovejšem času po-

ostrial tako, da ima najskrajnejše

krilo svobodomislečih Slovencev že

svoj poseben organ, ki ga izdaje v

Pragi; to je »Svobodna Misel«,

ki je sedaj tudi edini dosledni in či-

sto ne politični napredni list na

Slovenskem. Ta list je bil potreben,

ker, povem Vam, slavna gospoda, da

svobodna misel ni med nobenim na-

rodom v Avstriji tako preganjana in

Francoska doba je trajala na Slovenskem samo 4 leta, a ostavila je

med nami najlepše spomine.

nas. Kdaj — to je samo vprašanje časa.

In ker se boji klerikalizem za svoje posvetno gospodstvo nad duhovni, zato napenja zadnje moči in terorizuje vsakogar, ki se oddaljuje samo za las od njegovega območja. Terorizuje pa na vseh poljih: na literarnem, političnem, gospodarskem in družabnem.

Samo par slučajev!

Zadnje dni lanskega novembra je umrl v Gorici eden največjih slovenskih pesnikov, Simon Gregorčič. Bil je po stanu katoliški duhovnik, kaplan. Napisal je pesmi, ki bi bile najkulturnejšemu narodu evropskemu na čast. Da je bil Nemec, Francuz ali Italijan, zasloven bil po vsem svetu. Tako pa je znan samo med Slovenci in nekaterimi Slovanji.

V dogmatičnih stvareh se ni nikdar oddaljil ne za las od prave vere.

Sicer ni pisal verskih pesmi,

sovražena mučenica, kakor med Slovenci. Zato pa se udeležujemo tega kongresa, ker potrebujemo Vaših simpatij, Vaš pomoči in Vašega sveta v budih borbah.

Slavni kongres vidi iz tega, da Slovenci, čeprav smo med velikimi narodi malo znani, še manj čislani, vendar nismo najzadnji bojevni za svobodno misel. Duh naših reformatorjev še živi v nas.

Boj z a o s v o b o d i t e v čl o v e š k e m i s l i o d c e r k v e n e a v o r t o r i t e t e i n n j e n e g a d o g m a t i z m a j e t u d i n a m r e s e n i s v e t b o j , k i k l i ē č i m d a l j e v e č d u h o v n a m e j d a n .

Ker pa, kakor sem povedal slavnemu kongresu, nismo neodvisen, suveren narod, zato tudi ne moremo delovati za svobodno misel v velikem merilu in radikalno. Delamo, kolikor moremo.

V literaturi so najboljši tisti pisatelji med nami, ki so si zapisali na svoj prapor svobodno misel.

Med ljudstvom so se začele ustanavljati k n j i ž n i c e , ki ne izposajajo več od cerkve potrjenih in pojavljenih knjig in časopisov, nego ponujajo čitateljem tudi boljšega svobodomiselnega čtiva.

S o l s t v a n i m a n o v s v o j i o b l a s t i i n z a t o s o š o l e p r i n a s t a k s n e , k a k r ſ n e h o c e i m e t i v l a d a .

In ravno šolstvo med Slovenci ni takšno, kakršno zahteva zdrava pedagogika, pravičnost in duh našega časa.

Že slavni Amos Komensky, menja največji pedagog vseh časov in narodov, je zahteval, da se mora deca poučevati samo v materinem jeziku. To načelo pa se pri ustanavljanju šol med Slovenci često brutalno prezira.

Slavnemu kongresu sem podal statistiko našega prebivalstva po raznih kronovinah. Po tej statistiki bi moralni imeti mi tudi svoje slovenske šole in to: ljudske, srednje in eno vsečilšče.

Kakšne so ljudske šole?

Na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem so pač ljudske šole, v katerih je oficialni ponučni jezik slovenščina, toda nemščina se začenja kot predmet poučevati navadno že v drugem šolskem letu. Poleg teh slovenskih ljudskih šol pa je veliko takozvanih utrakvističnih, v katerih se oba jezika (slovenski in nemški) vrstita kot učna jezika — vendar tako, da je slovenščina navadno oškodovana!

Kjer je le mogoče, ustanovi se pa čisto nemška šola s pomočjo nemškega »schulvereine« in naša mladina se ponemčuje. Najslabše je na Koroškem in v Trstu. Na Koroškem niti ene deželne slovenske ljudske šole za nad 100.000 Slovencev, prebivajočih v kompaktnih masah po južnem delu dežele. Samo dve šoli sta na Koroškem slovenski — pri Sv. Jakobu v Rožni dolini in v Velikovcu — kateri pa mora vzdržavati naša šolska družba »sv. Cirila in Metoda«. V Trstu je slovenskih otrok nad 3000, a ti morajo obiskovati nemške in italijanske ljudske šole, ker je širirazredna privatna šola, katero vzdržuje slovensko šolsko društvo »sv. Cirila in Metoda«, premajhna za toliko število slovenskih mestnih otrok.

Vlada je že ukazala, da mora mestni zastop tržaški ustanoviti za Slovence potrebnih šol, pa kaj se meni tržaški municipij za ukaze z Dužnega?

Tako se godi Slovencem v XX. stoletju!

Ker torej deželni šolski svet ne izpoljuje svoje dolžnosti proti nam, zato smo primorani, da si po zgledu češke »Ustredni Matici školske« sami ustanavljamo svoje narodne šole, kolikor nam dopuščajo sredstva.

S rednje šole slovenske nimo Slovenci še nobene popolne.

V Ljubljani, v Celju, v Mariboru, v Kranju in v Novem mestu se učijo nekateri predmeti s slovenskim njenim jezikom; na višjih gimnazijah je tudi na Kranjskem učni jezik nemški. Samo slovenščina se uči v materinem jeziku. Realke na Slovenskem so nemške.

Edina utrakvistična realka je nova realka v Idriji, ali tudi ta ima v višjih razredih nemški učni jezik.

Tako se nam godi v XX. stoletju!

Slavni kongres! Prvi pogoj uspešnemu duševnemu razvoju vsakega naroda je n a r o d n a š o l a . V taki šoli se razvija narodna individualnost. Le kadar stoji narod na svoji trdni podlagi in se mu ni batiti za svojo eksistenco, začne ustvarjati njegova duša samostojno na vseh poljih kulturnega dela. Misel takega naroda se razvija svobodno in v svojem najvišjem poletu kulminuje z duhovni drugih kulturnih narodov v znamenju humanitete.

Svobodna misel in s v o b o d n a š o l a s a t e s n o z y e z z a n i m e d s e b o j . Svobodna misel zahteva tudi dosledno moderno svobodno šolo. Toda, dokler se moramo boriti za n a r o d n o

šolo, tako dolgo je za nas svobodna šola še zelo oddaljen ideal...

Slavni kongres! Tudi Slovenci so dali znanosti že več korifejev evropskega imena. Vega, Kopitar, Miklošič, Štefan... so bili Slovenci. Kaj je svobodna misel, vemo tudi mi...

Usoda nas je postavila med dva velika kulturna naroda: med Italijane in Nemce na skrajnem zapadu in severu, a na vzhodu je naš sosed agresivni in energični Madjar. Mi torej že po svojem geografskem položaju težimo in gravitujemo n a p r e j . Ako se hočemo vzdržati na površju, ahočemo živeti kot narod, moramo sprejemati čimdalje več zapadne kulture v sebe. A ta kultura napreduje pod egido s v o b o d n e m i s l i .

Svobodna misel je emancipacija od vseh predsdokov. Svobodna misel povzdigne človeka na najvišji nivo svojega časa. Svobodna misel je pravosten, in samo tisti zakoni so dobri, ki jih je ustvarila svobodna misel. Zato se nadejamo, da nam svobodna misel omogoči tudi izobrazbo na narodni podlagi. Da pa Slovenec hrepeni po višji izobrazbi, priča agitacija za slovensko vsečilšče v Ljubljani. Pričakujemo namreč, da pride z vsečilščem tudi svobodnejši duh med nas, ki bode neposredno vplival na mišljenje slovenskega prebivalstva ter ga dvigal v višje, svobodnejše sfere.

Pri vsakem narodu je meščanstvo najmočnejša opora svobodni misli, ker je med meščanstvom največ posvetne inteligencije. In ker je na slovenskem ozemlju največje slovensko mesto L j u b l j a n a , zato je tu diktukaj največ svobodno mislečih ljudi. Ne boste se čudili, slavna gospoda, če ultramontanska stranka tudi najljutješje napada to najmočnejšo trdnjava svobodne misli — Ljubljano.

Upamo pa, da ta trdnjava nikdar ne pade v roke reakcionarni armadi, saj brani ljubljanske redute staralna stranka. Takisto se zanašamo, da se oklene n a r o d n e i d e e tudi napredno misleči slovenska socialdemokratska stranka posebno sedaj, ko so voditelji mednarodne socialne demokracije na shodu v Stuttgartu slovensko izjavili, da je narodnost nekaj dragocenega in svestega v človeku. Človek je torej lahko socialist in navdušen sin svojega naroda obenem...

Da se izobraženi Slovenci res čimdalje bolj navdušujejo za svobodnejše oblike tudi v socialnem življenu priča tudi dejstvo, da je zadnja leta obrnilo hrbot duhovniškemu stanu že več katoliških kaplanov — kar je gotovo simptomatičnega pomena.

Svobodna misel, kateri se ima svet zahvaliti za ves napredki na znanstvenem, umetniškem, prometnem, zakonodajnem, političnem in socialnem polju, koraka zmagonosno po svetu. Stare perele zgradbe padajo pred njoj v prah. Njene zmagre seveda niso vsej lahke in trajne. Zgodovina uči, da nastopajo včasih za dobamni najveselejšega napredka dobe reakecije.

Pot svobodne misli ni čisto prema, nego se vije semintja v siksaku. Odkar smo Slovenci vstopili v krog kulturnih narodov in odkar se poslužujemo ustavnih svojih pravie v tej državi, spremjamajo vse kulturno gibanje velikih narodov z največjim zanimanjem. Saj vemo, da velikih vprašanj, ki jih mora še rešiti bodočnost pod egido svobodne misli, ne bomo mogli rešiti sami, toda mi vemo dobro, da bodo vse zmagе, ki jih pribori svobodna misel med velikimi samostojnimi narodi na katerem si bodi kulturnem polju, tudi nam v prid!

Zato se veselimo takih zmag. Ali mi Slovenec hočemo tudi sami pomagati v veliki borbi, ki jo bije najboljši del človeštva za lepše življenje na tem planetu. Orožje, ki nam ga dajejo v roke največji misleci, hočemo sükati tudi mi, da končno popolnoma osvobodimo človeškega duha iz okov cerkevne avtoritete in njenega anarhističnega despotizma v duševnih, kulturnih vprašanjih! Primerite samo najnovejši »Syllabus«...

Svobodna misel se opira na znanost, ki ne pozna fanatizma. Mirno in samozavestno stopa naprej. Naj jo nevedneži in fanatiki tudi ovirajo in zasramujejo — kaj zato? »Eppur si muove!«

Za tak boj treba poguma posebno med Slovenci, kjer nasprotna reakcionarna stranka preganja, kamejna in blati ter, če more, tudi uniči vsakogar, ki se ji upa postaviti v bran.

Kakor vera tako ima svobodna misel svoje slavne mučenike. Od faraona Amenhotepa IV. iz 18. dinastije, ki je bil v starem Egiptu odpravil politeizem in praznoverstvo, do modrijana Sokrata in filozofinje Hippatije; od krivoverca Jana Husa in raznih reformatorjev; od genialnega Giordana Bruna, ki je umrl na grame di za svoje znanstveno preprčanje — pa do današnjih dni se vleče trp-

ljenje vseh tistih ljudi, ki iščejo novih potov...

Zatorej med naše vrste ne stopa strahopete naj nikar!

Naš pot je borba, žrtev, mučen-

stvo in vodi skoz nevihto in vihar!

Slava svobodni misli!

Vive la libre pensée!

Evviva il libero pensiero!

At' žije volná myšlenka!«

Deželni zbori.

G r a d e c , 19. septembra. Okrajno sodišče v Kožjem je poslalo pravo, naj se izroči poslanec dr. J a n k o v i č zaradi razdaljenja časti. — Posl. dr. P l o j je utemeljeval svoj predlog za podporo pogorelcem Zdravljone vasi in Mihovec ter posestnikom v ptujskem in ormoškem okraju, katerim je toča vse pobila. Skode je nad 2 milijona kron. — Posl. dr. J u r t e l a je priporočal dovolitev podpor raznim občinam rogaškega okraja, kjer je tudi toča dvakrat hudo pobila.

K o p e r , 19. septembra. Danes je otvoril deželni glavar dr. R i z z i istrski deželni zbor. V imenu vlade je pozdravil deželni zbor namestniški svetnik F a b i a n i v obeh deželnih jezikih, zelil mu uspešno delovanje ter obljubil podporo vlade.

C e l o v e c , 19. septembra. Deželni predsednik je izročil deželnemu glavarju vladno predlogo za varstvo koristnih ptic. — Posl. P i r k e r je predlagal, naj bi se posestnikom koncem vsakega leta povrnila užitnina, kolikor so jo plačali od sadnega mošta, ki so ga dajali svojim poslom. — Posl. dr. S t e i n w e n d e r je utemeljeval svoj predlog za spremembu lovskega zakona. Oba predloga sta se izročila pristojnim odsekom.

B r n o , 19. septembra. Po tri-dnevni debati o nujnih predlogih zarađih neredov in nasilstev pri vpisuvanju otrok v šole, je bila nujnost češkega predloga sprejeta soglasno, nujnost nemškega predloga pa tudi z vsemi glasovi razun moladočeskih in čeških naprednih glasov.

O jugoslovanskem ministru.

Z a d e r , 19. septembra. Predsednik dalmatinskega deželnega zborna dr. I v ě v i ē , katerega ime se je tudi imenovalo med kandidati za jugoslovanskega ministra, izjavlja, da mu ni znano, kako so mogle nastati vesti o jugoslovanskem ministru in kaj je prišlo pri tem njegovu imen v kombinacijo. Ako bi se sploh kdaj lotila vlada tega vprašanja, nateletela bi na velike ovire, že zaradi tega, ker sede jugoslovanski poslanci v dveh klubih ter bi se oba kluba težko zedinila za ministrskega kandidata.

Nagodbena pogajanja.

B u d i m p e š t a , 19. septembra. Grof A p p o n y i je povedal v klubu neodvisne stranke, da ogrska vlada kot nadomestilo za zvišanje kvote zahteva ustanovitev užitinske črte in železniško zvezo z Nemčijo pri Anbergu, toda avstrijska vlada odločno zavrača te zahteve. Bančno vprašanje se je iz pogajanj sploh izločilo. Na vprašanje poslanca Molnarja, kako sočasno zavzema napram bančnemu vprašanju, je odgovoril grof A p p o n y i : »Finančni položaj Ogrske je sedaj tako slab, da bi bila neumnost in blaznost, sedaj le misliti na ustanovitev samostojne banke. Ako se bo finančni položaj zboljšal, potem se tudi temu vprašanju približamo.« Končno je izrekel Apponyi preprčanje da se nagodba gotovo dožene, ker je sploh za obe državni polovicie boljša, kakor je bila Szell-Körberjeva.

Ustavne garancije na Ogrskem.

B u d i m p e š t a , 19. septembra. Grof Andrassy je takoj po vrnitvi z Dunaja konferiral s S z e l l o m in grofom A p p o n y i j e m . Zatrjuje se, da se je grofu Andrassyju posrečilo pregnati cesarju zadnje pomiske proti ustavnim garancijam, tako da se dotični načrti predložijo parlamentu takoj v prvi seji.

D u n a j , 19. septembra. »Zeit« poroča o avdijencji grofa Andrassyja pri prestolonasledniku: Nadvojvoda F r a n F e r d i n a n d s i ž e dalje časa prizadeva, pridobiti si več vpliva na tok političnih razmer. Posebno ogrsko vprašanje zanima nadvojvoda. Dasi ni sovražnik Ogrvov, kakršne ga se ga rado slika, vendar smatra neprestano umikanje pred madžarskimi zahtevami nevarnost za bodočnost monarhije in oškodovanje avstrijskih kronovin. Te svoje nazore je razkril tudi cesarju. Nadvojvoda je zastopal že od začetka preprčanje, da z neodvisno stranko politično gospodarstvo ni mogoče, ker nosi ta stranka že v svojem naslovu ločitev od Avstrije. Posebno n a s p r o t e n je nadvojvoda u s t a v n i m g a r a n c i a m , ki bi zelo omejile pravice krone ter bi na ta način postal ogrski kralj le po imenu. Zato je nad-

vojvoda cesarju odločno izjavil, da se ustavne garancije ne smejo dovoliti.

Dogodki na Ruskem.

P e t r o g r a d , 19. septembra. Ko se je veliki knez Konstantin vozil iz Kijeva v Odeso, hotela sta se na postaji Kodyma dva neznana človeka vtihotapiti v njegov voz, a so ju orožniki opazili ter enega ujeli. Veliki knez Konstantin je carjev bratanec, pesnik, predsednik akademije znanosti in načelnik vseh vojaških šol na Ruskem.

M o s k v a , 19. septembra. V moskovski guberniji so se izvršile volitve kmečkih in delavskih pooblaščencev za volitve v dumo. Pretežno večino imajo zmerni elementi. Za delavske pooblaščence je izvoljenih 10 pristašev desnice, 76 zmernih in 50 socialistov. Za kmetske pooblaščence pa je izvoljenih 57 desničarjev, 152 zmernih in 29 levici. Med kmeti in delavci se smatrajo kadetje za zmerne. — V Besarabiji so se morale volitve v kuriji posestnikov zaradi nezadostne udeležbe odgovoriti do 10 let.

V a r ř a v a , 19. septembra. Danes je izvoljen deželni glavar dr. R i z z i istrski deželni zbor. V imenu vlade je deželni glavar vladivo v prograncu v Sibiriju, dvanajst jih je bilo oproščenih, a ostali so dobili prisilno delo od 4 do 20 let.

O d e s a , 19. septembra. Vojno sodišče v Rigi je končalo obravnavo proti 63 leškim kmetom, ki so leta 1905. morili uradnike, policije in vojaške osebe ter požigali graščine. 22 otoženih so obsodili na smrt, trije so dobili dosmrtno prisilno delo, šest jih pošljeno v prograncu v Sibirijo, dvanajst jih je bilo oproščenih, a ostali so dobili prisilno delo od 4 do 20 let.

V a r ř a v a , 19. septembra. V Tambovu je sedem roparjev napadlo vlast, v katerem sta se vozila dva bančna urad

predstavlja Schillerjeva drama »K o v a r s t v o i n l j u b e z n e c«; v nedeljo po burka »N j e g o v a h i š n a k«.

Ljubljanski Sokol priredi v nedeljo, dne 22. septembra popoldne ples izlet na Šmarno goro. Odhod iz društvene televadnice ob 1. uri popoldne. Povratek ob 8. uri zvečer. Izlet bo odhodnica vrlima bratoma vadičnjem R i h a r j u in S e v e r j u, ki odide v vojake za tri leta. Pričakujemo kar največ udeležbe.

O d b o r l j u b l j . S o k o l a .

Akad. fer. društvo »Sava« ima v soboto, dne 28. t. m. v Ljubljani, v »Narodnem domu« (restavracija) ob 8. zvečer i z r e d n i o b ē n i z b o r . Ker so važne stvari na dnevnem redu, naj se ga vsi člani zanesljivo udeleže. Gg. starejšine dobro doši!

O d b o r .

Gremij trgovcev v Ljubljani nam piše: V 212. številki »Slovenskega Naroda« z dne 13. septembra 1907 se nahaja notica »Iz kroga trgovskih sotrudnikov«. V tej notici se pritožuje neki sotrudnik, da se še ni uredilo zapiranje trgovin v Ljubljani ter pristavlja, da se je v Gradeu, Pragi ter po vseh večjih mestih že napravil red v tej zadevi, samo v Ljubljani ne. Ta trditev pa ne odgovarja dejanskemu položaju, kajti v njenem večjem mestu ni urejeno odpiranje in zapiranje trgovin, tudi ne v Gradcu in v Pragi. Tamošnja gremija nam namreč poročata, da se bode zadeva morda uredila letosno jesen v dogovoru s pomočniškima zboroma.

Slovensko trgovsko društvo »Merkur« opozarja svoje člane na stanek, ki bo v soboto, dne 21. t. m. ob 9. uri zvečer v društvenih prostorih. Razprljalo se bo o učnih tečajih in drugih prireditvah, ki bi jih kazalo društvu prirediti v letošnji zimski sezoni. Gosp. člane vabimo k prav obili udeležbi.

Izpred sodišča. Včeraj smo poročali, da je bil klerikalni agitator Rasberger radi kride obsojen. Dostaviti je, da je svoje dolgove, radi katerih je prišel v preiskavo, v bližnjem znesku 24.000 K že poprej poplačal.

Novo delo Viktorja Parma. V sredo se je na hrvaškem narodnem gledališču uprizorila prvič nova opera našega skladatelja V i k t o r j a P a r m e »Lokavi služabnik«. Opereta je sijajno uspela, dasi ji mnogo škoduje slab libretto; vsi hrvaški listi priobčujejo o novem Parmovem delu vrlo laskave ocene ter so glasno konstatovali, da je »Lokavi služabnik« v glasbenem oziru eno izmed najboljših del, kar jih je dosedaj ustvaril Viktor Parma; »Pokret« piše med drugim v svoji oceni: »S snočno premiero je Parma zopet pokazal, da je skladatelj prvega reda. Iz neznatnih enostavnih motivov izvede vam krasno in čvrsto celoto, izrabi veče vse, kar se da izrabiti, zato tudi njegova glasba vpliva na človeka in ga osvaja. Parma nam je tem milejši, ker se njegova dela odlikujejo po obilici slovanskih motivov; on je nežen, čustven-slovanski. To mu je tudi zagotovo pri nas popularnost. A kaj naj rečemo o instrumentaciji? Potrebno bi ne bilo ničesar, saj že Parma podpis pove vse. Kot instrumentator je Parma pravi mojster. Morda niso redki, ki pozna posebnosti vsakega posameznega glasbila in orkester v celoti kakor Parma, in, zato pa on mnoge in mnoge daleko nadkriljuje s svojo umetnostjo, kako zna izrabiti orkester...« »Hrvatska« piše: »Občinstvu pač ni bilo žal, da je snoči naplnilo gledališče, zakaj snočna premiera Parmovega »Lokavega služabnika« je vspela v vsakem oziru. Parma je naš stari znanec. Predstavil se nam je še v oni blaženi dobi opere s svojo odlično »Ksenijo«, ki je že na prvi pogled vse očarala in osvojila. Pred leti nas je seznanil s svojimi ljubkimi in melodiozнимi »Caričnimi amazonkami«, s katerimi nam je postal še simpatičnejši in bližji, s svojo snočno premiero je postal dočela »naš«. K temu je pripomogel deloma avtor sam, počastivši naše gledališče s tem, da mu je poveril prvo uprizoritev svojega najnovejšega glasbenega umotvora, a na drugi strani občinstvo, ki je snočno premero sprejelo z onim zanosom in oduševljenjem, s katerim sprejema vspele stvari domaćih avtorjev...« V »Obzoru« čitamo: »Parma opereta »Lokavi služabnik« je dosegla vrllep uspeh. Avtorja je v prvem in drugem dejanju občinstvo pozdravilo s frenetičnim ploskanjem in ga vsakikrat pet do šestkrat pozvalo na pozornico... Opereta je naravnost prenapolnjena sladkih in opojnih melodij.« »Hrvatsko Pravo« piše: »Parma nima pretenzij modernega glasbenika, on ne operira z iskanimi efekti, v njem je neusahljiv vrelec lepe melodije, polne in bistre, kar je gorski vir njegove domovine, kršne Slovenske...« Čestitamo g. skladatelju na uspehu, ki ga je dosegel s svojim novim delom pri bratih Hrvatih, in želimo, da bi se tudi slovenskemu občinstvu skoraj ponudila prilika se se-

znaniti z njegovimi navejšimi umotvori.

»Slovenske Matice« CLIII. odborova seja bo v sredo, dne 25. septembra ob peti uri popoldne v društveni pisarni. Spored: 1. Naznani predsedništvo. 2. Volitev društvenega predsednika. 3. Potrdilo zapisnika o 152. odborovi seji. 4. Poročilo o zahtevi g. prof. v p. J. Jesenka, da se mu izroči iz zapuščine Antona Kneza tretjina deležev »Narodne tiskarne«. 5. Tajnikovo poročilo. 7. Eventualna.

Strelski klub »Triglav« v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 22. septembra t. l., popoldanski izlet v Kamnik. Odbor kluba vabi vse cenjene člane in njih soprove ter obitelji, da se tega izleta zanesljivo udeleže. Za zabavo in dobro postrežbo je preskrbljeno. Izlet se vrši ob vsakem vremenu.

Državna subvencija. Mlekarna na Vrhniku je dobila državne subvencije 10.000 K.

Redka požrtvovanost. Znana lesotrska tvrda Švigelj & Drašler v Borovnicu, ki ima tudi na Pohorji velika posestva, je podarila za stavbo »Ruške koče« krog 650 desk. Za ta velikodušni dar ji izreka prisrčno zahvalo načelniku »Podravske podružnice« S. P. D.

Tatinski uslužbenec. 18letni mizarski pomočnik Jožef Rožanec je v Št. Vidu nad Ljubljano gostilnčarju Valentinu Jagru tekom 6 mesecov pokračel 360 K denarja. Izročili so ga dež. sodišču.

Uboj s sekiro. V nedeljo zvečer sta se hlapca Gregor Troha in Jakob Tavčar v Javorju pri Škofji Loki sprla in stepla. Ko je Tavčar sunil Troha z roko, je ta zgrabil sekiro in udaril nasprotnika z njo po zadnji strani glave, da se je zgrudil in v par minutah umrl.

Cerkvena tatvina. V farni cerkvi v Predoslju pri Kranju so neznanati tatoi vložili v tri nabiralnike in odnesli okoli 20 K drobič.

Občni zbor slovenskega planinskega društva v Kamniku se bo vršil dne 2. oktobra ob 8. v dvorani hotela Fischer v Kamniku. Kobilni udeležbi vabi društvenike in prijatelje planin odbor kamniške podružnice.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Savo, Javornik in Korosko Belo se je osnovala 15. septembra t. l. Ko se je vsled hujšanja klerikalnih odbornikov sklenilo razpustiti poprejšnjo podružnico, se je med resnično narodnimi možni, osobito med narodnim delavstvom začela takoj agitacija za osnovanje nove podružnice. Izvoljeni so v nov odbor sledeči gg.: Franc Smrekar predsednikom, Franc Trojar tajnikom, Jože Božič blagajnikom; odbornikom so izvoljeni gg.: Karel Lorenc, Franc Potočnik, Urban Ravher, Peter Prevc, Franc Mencinger, Jakob Stupnikar. Da bo podružnica dobro delovala, nam je porok odbor, kjer sede možje z odločno narodno čutem in srcem. Vesel pojav je tudi to, da je takoj pri ustanovnem shodu pristopilo 61 članov. — Oblak je šel mimo in solnce svetleje sije. Gospodje brezdomovinci, pride čas in je že blizu, ko vas bo sodil narod!

N. Iz Železniakov. V »Domoljubu« z dne 12. t. m. se zaletava znanca, nesramno podla malenkost v škofješkega sodnega adjunkta g. Deva, ki je pred dvemi meseci priredil v našem trgu s svojim mojstrskim izvezbanim mešanim zborom koncert, in sicer v korist naš revni šolski mladini. Ker pri nas dobi gotovo vsakdo za dobro delo tudi dobro plačilo, seveda ne v hvaležnosti, ga mora dobiti tudi gosp. adjunkt. Po preteklu dveh mesecov se sedaj dopisnik direktno naročuje iz tega tako vsestransko izborno uspelega koncerta. In zakaj? Koncert je počastil s svojo jihasto modrostjo tudi naš »Musteržupan. Toda varal se je, kdor je misil, da je prišel pozdraviti goste ali morda zato, da bi koncert gmotno podprt, kaj še! Oča so prišli le, da bi bili dobili še gorak denar, nabran pri koncertu. Naš oče župan je pravi čudak; on se razume samo na aktiva, pasiva pa bi bil povrh prepustil kar gg. pevcem, oziroma gosp. pevovodji. Ker ni bilo tako, je mož, ko so zunanjji gosti odšli, postal razburjen in vsled te njegove velike razburjenosti mi je moral sodišči dati primerne instrukcije in ker oče tako gori za reveže, mu je prisodilo za povrh mesto ječe še en sto svetih kronic. No, pa to bi se še počasi »izglijalo«, saj za ta del je naš oče župan mojster, a da mora za nameček poravnati še liberalnemu dr. Tavčarju z govorniške stroške, to pa ni ved za ta svet. Od tod žolč, ki se pretaka po »Domoljubu«.

Čebelarski shod v Gorčenjem Tuhinju. V nedeljo 15. t. m. ob 11. dopoldne se je vršil prav dobro obiskan čebelarski shod v žoli v Gorčenju za tuhinjsko kmetijsko podružnico. Zborovalec je pozdravil g. nadučitelj Malenšek ter je predstavil predavatelja Ant. Lik o-

z a r j a , nadučitelja iz Ljubljane. Govornik je podal mnogo prav umestnih in poučnih naukov, za kar so mu bili poslušalci zelo hvaležni. Odgovarjal je tudi na razna mu stavljena vprašanja. Posebno dobro je bilo, da je pojasnil praznovanje, da razni čebelarji pošiljajo svoje čebele k drugim čebelarjem na rop. Ravno vsled te nevednosti je bilo med tukajšnjimi čebelarji zelo mnogo nepotrebnega sovršta. Gosp. načelnik kmetijske podružnice Engelman je izrazil željo, da bi se enako predavanje vršilo zopet prihodnje leto pri občem zboru kmetijske podružnice, ker ravno o čebelarstvu do sedaj niso imeli nikogega ponuka. Govorniku se je končno zahvalil še gosp. župan v imenu vseh navzočih z nado, da bo imel shod obilo uspeha.

Novomeški akademiki prirede v soboto, 21. septembra, ob polu 8 uri zvečer v prostorih Narodne Čitalnice veselico s koncertom, dramatično predstavo in plesom. Čisti dohodek je namenjen podpornemu društvu za slov. visokošolo »Rado-gou« v Ljubljani.

Talijo za rešitev življenja v znesku 52 K 50 v je dobila Marija Marič iz Črnomlja, ker je z lastno smrtno nevarnostjo resila smrti Ano Zepaher iz Črnomlja, ker bi bila ta sicer utonila.

V Senožetah se snuje »Bralno društvo z knjižnico« in so dotična pravila že predložena c. kr. deželnim vladam.

Telovadno društvo »Sokol« v Zagorju ob Savi priredi v nedeljo,

dne 22. septembra t. l., izlet na Mlinšč. Spored: 1) Ženska telovadba a) proste vaje. 2) Moška telovadba a) proste vaje, b) orodna telovadba. — Začetek telovadbe ob 4. uri popoldne na vrtu gospe Josipine Janežičevne na Mlinšč. Po telovadbi presta zavava, pri kateri svira godba sl. pažniškega in delavskoga podpornega društva iz Trbovelj. Odhod iz Zagorja ob polu 1. uri popoldna.

Spominska plošča Ilircu pesniku Pavlu Štoosu (1806–1862) se bodo razkrila v nedeljo, dne 22. septembra na njegovi rojstni hiši v Dubravici poleg Krajevca ob Solti pri Brežicah. To bo prava narodna slava, kjer se bo ojačalo duševno edinstvo Slovencev in Hrvatov. Zato se tem potom zopet pozivajo vsa hrvaška in slovenska društva in vsi spoštovatelji spomina Pavla Štoosa, da tega dne pridejo v Dubrovico; voz od Brežic do Dubravice ne bo stal niti eno kruno, banket dve kroni. (Po »Pokretu«). — Pavel Štoos je zanimiv in zelo simpatični pojav; vrstnik in sotrudnik Lj. Gaju, je nastopal že pred njim (1831) ter v »Kipu domovine« obžaloval ponižanje, ki so ga ji zakrivili lastni sinovi-madžaroni. Pomembeni pa ni samo kot narodni buditelj, ampak tudi kot svečenik; l. 1848. je izdal knjigo »O poboljšanju čudovrednosti (= uravnosti) srečenstva«, kjer se odkrito izjavlja zoper celibat: brezzenstva srečenstva ni odredil niti Bog očetni Bog sin niti Bog Sveti Duh; brezzenstvo ni uvedeno ne v apostolskih časih, ampak v srednjem veku največ radi progonstva; prej je bila takota potreba, ker so se progonstva povsod pojavljala, a sedaj pregonstva ni več. Ako more svečenik imeti i polja i živino i hišico svojo, zakaj ne tudi drugarice in poštenju pred svetom. »Naj vas v duši ne grize — pravi Štoos — da jaz kot svečenik naše rane odkrivam, ker ako sami svoje rane priznavamo in iščemo leka, bo svet uvidel naše nepokvarjeno srce«. Ugodno je odmeval Štoosov glas v pomladanske preporedne dni l. 1848.; veličastna deputacija, ki jo je vodil takrat Gaj na Dunaj, je imela med svojimi 30 zahtevami baš tudi odpravo celibata. Štoos je sam radi svoje iskrenosti trpel do konca dñi. Temu Ilircu-pesniku in svečeniku bo torej v nedeljo odkrita spominska plošča.

Celjska pripravljalnica za gornjo tamošnjo gimnazijo šteje ob začetku šolskega leta 1907/8 celih osem obiskovalcev. — To je tisti »kurs«, kjer se osobito Slovenci pripravljajo za — nemščino. A kakov se vidi, so ljudje postali pametnejši ter so jeli uvidevati, da je vendar bolje, če dijak normalno izvrši gimnazijo v osemih, nego pa brez potrebe v — devetih letih.

Iz Grada. Novo osnovana ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Grado ima dne 26. t. m. ob 5. popoldan v dvorani družbe »Naprej« Schönaugasse št. 5/I. ustanovni občni zbor, kateremu se vse narodne govorne in gospodarske vladne zavodne in poslovne organizacije vključijo v skupino »Naprej«.

Uboj vsled plesa. 20. maja je bil pri viničarju Ivanu Gabrovemu v Gorčenju v Halozah na Štajerskem ples, na katerem so z domačimi hčerami plesali viničarjev sin Franc Brglez, kočar Jožef Koletnik in viničarjev sin Jožef Iliš. Koletnik se je zganja napisal, da je v pijanosti dvakrat padel, ko je plesal s Heleno Gabrovec, katera vsled tega ni

hotela več ž njim plesati, ampak je plesala z Brglezem. Koletnik je to seveda jezilo in začel je razgrajati, a se je moral odstraniti na Gabrovčeve povelje. Zunaj hiše je Koletnik vpil znova in klical Brgleza, naj pride, da ima pogum. Brglez je res strelil za njim in ga z nožem sunil v hrbet, da je čez en teden umrl. Brglez je stal zato predvčerjšnjim pred mariborskimi potročniki in bil obsojen na tri leta težke ječe.

Uboj. V gostilni Malenškovi na Pragerskem je 12. avgusta sedelo več gostov, med njimi tudi hlapec Franc Godec iz Sesterž. Med fanti je prišlo že takoj do prepričanja, v katerem je Godec železničarja Goloba s stolom udaril čez glavo, ne da bi ga zadel. Ko so okoli polnoči fantje odhalili, bila sta Godec in Malenšek v zadržani. Kmalu sta se začela prepirati. Godec je zgrabil za kol, ki ga je potegnil iz bližnje meje, ter oplasil z njim nasprotnika, da se je zgrudil in bil drugo jutro mrtev. Godec je sprva šel naprej, potem se je vrnil in prenočil pri pobitem tovariju, katerega je, ko se je naredil dan, zavlekel v bližnji skedenj in ga skril v seno, kjer so ga našli orožniki čez dva dne. Godec je dejanje docela privzal in bil pred mariborskimi potročnimi obsojen na štiri leta.

Hranilnično knjižico je ukradla. 27letna omogočena posestnica Ida Vučičeva v Bregu pri Ptaju je zaradi potratnosti pod kuratelo. Mater in očima Franca Riesera v St. Vidu je pogosto prosila za denar, a vselej zastonj. Ko je bila 27. marca zopet pri njih, ni bilo nobenega izmed njunih domov v Vučincu je s silo odprla omara za perilo in vzela tam hranilnično knjižico z vlogo 2087 K 84 vin. Denar je bil naložen pri »Prvi avstrijski hranilnici na Dunaju«, kjer je za tatočko dvignil denar strojarski pomočnik Žid Jožef Rieser, brat pionirja Benjamina Riesza, s katerim je bila Vučina znana. Jožef Rieser je pa z denarjem izginil v Berolin in si poslal Vučini niti krajevca. Ker je ta pismeno tirjal Benjamina Riesza za denar, češ, da sicer vso stvar naznani občini, je bil ta hitrejši in on ovadil vso zadevo, nakar so Vučino zaprli, dočim ji preje niso mogli ničesar dokazati. Vučina je nato tudi vse privzala, a je bila pred mariborskimi potročniki — oproščena na vsake krvide in kazni, ker so potročniki z 9 proti 3 glasom zanikali stavljeno jim vprašanje glede tatvine. Ta izid je seveda vzbudil največje začudenje!

Nova slovenska tovarna za milo in sodo. Kakor poroča »Soča«, se je posrečilo kupiti že obstoječo laško tovarno za milo in sodo, a ne pove, kje je ta. Blago se izdeluje došlej 17 vrst. Izdelki so prav dobrni, vzdružje vsako konkurenco po kakovosti in ceni.

Kocijanov koncert v Gorici. Slovenski virtuozi Jaroslav Kocijan pride 1. oktobra v Gorico, kjer predstavi koncert v gledališki dvorani.

Vlom. V skladisču gospe Linnassi v Trstu so vložili neznani tatori in odpri blagajno s

Umrli so v Ljubljani.

Dne 16. septembra: Kolumba Marija Kovač, uasniljenka, 41 let, Zaloška c. 11. Tumor cerebri.

Meteorologično poročilo.

september		Gas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebe
19.	9. u.v.	744.8	105	sl. sash.	jasno	
20.	7. u.v.	745.3	64	brezvetro	mehla	
21.	8. u.v.	743.6	189	sr. jug	jasno	

Srednja včerajšnja temperatura: 12.0° nor- male 14.3. — Padavina v mm 60

Vina, konjak. Tvrda MALAURENT, BORDEAUX 3136 išče 1 A Zastopnika.

Službe

v kaki pisarni išče dijak, ki je dobro dovršil štiri gimnazije. Pismene ponudbe pod „takož št. 3“ poste restante, Ljubljana. 3178

Miss Farler
begins English lessons again.
Please apply Dunajska cesta 25. Parterre.
3179-1

Pekarija
v novo zgrajeni hiši na Selu, občina Moste, blizu nove kemične tovarne se takoj odda. Več se pozive pri E. Predoviču, Ambrožev trg št. 7. 2744 11

Otroški voziček za sedenje in ležanje, dobro ohranjen, se proda. Kje, pove upravnštvo „Slovenskega Naroda“. 3126-3

English lady gives lessons.
Kongresni trg 8, II. nadstropje. 3166 2

Mlad inteligenčen mož,
popolnoma vojaščine prost, zmožen obh jezikov, vsemi pisarniških del, ki se ne sramuje nobenega dela, prosi za službo na deželi. Vstopi lahko takoli. Pisma se prosijo poslati pod šifro „F. M. 32“ na upravnštvo „Slov. Naroda“.

Sprejmejo se takoj 2 čevljarska pomočnika, eden za fino, eden pa za bolj trpežno delo ter dva poštenska učenca. Vse po dogovoru.

Josip Kerševan, čevljarski učnički št. 92. 3177-1

Šolske knjige
v predpisanih izdajah za vse šole se vedno dobé v „Narodni knjigarni“ Jurčičev trg št. 3.

Svarilo.

Po ljubljanski okolici, morda tudi drugod, potuje in nabira naročila za mojo tvečko nepoznan človek. 3185

Ker jaz nimam potnika, ter nihče pooblaščen za mene nabirati naročila, svarim vsakega, mu naročila oddajati ali celo plačati kak predjem.

Jernej Bahoyec,
trgovec s papirjem v Ljubljani.

Komi

za trgovino z mešanim blagom, uren prodajalec ter z večletnimi izpricelimi in

blagajničarka, večna mešana stroke,

= se sprejmata = v večjo trgovino na deželi.

Kje, pove iz prijaznosti upravnštvo „Slovenskega Naroda“. 3174-1

Hotel Južni kolodvor. (A. Seidel.)

Jutri, v soboto 21. septembra

Velik KONCERT.

Začetek ob poluosmih. Vstop prost. K mnogobrojnemu obisku vabi

A. Seidel, hotelier.

Vsako soboto in nedeljo sveže „bavarsko pivo“.

Prav zmožni žagi

oddal industrijsko podjetje dobavo 30-50.000 zabojev

za embalažne namene.

Ponudbe pod „Industrija“ na upravnštvo „Slov. Naroda“. 3181-1

Zaradi opustitve obrta prodam posamezno ali vse skupaj

še nekaj moških in damskih

čevljev izredno ceno.

Najboljše in najsolidnejše blago, samo lastni izdelki, za trgovce s čevljami prav ugodno.

Tudi imam naprodaj dva čevljarska Šivalna stroja

Cylinder in Singer Ringschiff, izredno dobra in prav ceno.

J. Žitnik v Ljubljani, na Bregu št. 14, II. nadstropje. 3147-3

Posteljno perje in pub

oprano in osnaženo

1/2 kg od 35 kr. naprej

prodaja 8.7.29

C. I. Hamann

v Ljubljani.

Ad št. 11.370/1907

Razglas.

Konj in kočija

napol krita, kompletna, skoraj nova, se prodru za tako nizko ceno.

Več pozive se pri Urbanu, blev-nem hlapcu pri Figovcu, kjer se konj in kočija lahko ogleda. 3184 1

Mademoiselle Andrée Prévot *

(parisienne)

Institutrice brevetée, donne des leçons de Français à partir du 1. Octobre. (Cours spécial pour les enfants.) 3143 2

S'adresser chez Madame Wessel, Wolfoue ulice št. 1, l. nadstr.

Ad št. 11.370/1907

obleke za dijake

priporočata 3007-5

po najnižjih cenah

Gričar & Mejač

v Ljubljani

Prešernove ulice 9.

Ad št. 11.370/1907

Knjigarna

KLEINMAYR & BAMBERG

v Ljubljani, Kongresni trg 2

priporoča svojo

popolno zalogu

vse na tukajnjih in zunanjih učiliščih, zlasti na tukajnjih c. kr. I. in II. drž. gimnazij, c. kr. drž. višji realki in c. kr. moškem in ženskem učilišču, na privatnih, ljudskih in meščanskih šolah uvedenih

šolskih knjig

najnovejših izdaj po najnižjih cenah.

Zaznamki uvedenih učnih knjig se oddajo zastonj.

Ad št. 11.370/1907

„Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani“

Pedružnica v SPLETU.

Stritarjevo ulice št. 2.

Pedružnica v ČELOVČU.

Reservni fond L 200.000.

sprejema vloge na knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje

od dne vloge do dne dviga po 4 1/2%.

Rentni davek plača banka sama.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Jšče se 15 do 20 delavcev

za gradbo vodovoda v Petelinjah pri Šent Petru na Krasu

S plačo K 3 do 340 K na dan.

Prijaviti se je pri inženirju Konradu Lachnik, Beethovenove ulice št. 4 v Ljubljani. 3188-1

Ad št. 11.370/1907

Pisarna za informacije

v vseh vojaških uprašanjih, potrjena od pristojne oblasti, daje vsa potrebna navodila, zadevajoča vojaške posle, napotuje in jemlje v popolno oskrbo in pouk one mladeniče, ki bi se radi po § 65 brambnega zakona uspobili

za enoletne prostovoljce.

Natančnejša ustrena in pismena navodila daje v Zagrebu

M. Minic 3141-4
Kapucinska ulica štev. 11.

Ad št. 11.370/1907

Vljudno se priporoča

trgovina

S klobuki in črevlji

Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana,

Starl trg štev. 10.

Velika zaloga, solidno blago.

3152 Cene zmerne. 103

Ad št. 11.370/1907

Razglas.

Pozivno na tukajnji razglas radi vložitve ponudb

za izvršitev dovozne ceste k postaji nad „Vrdom“

se razglaša, da je podpisani deželni odbor doba za izvršitev te ceste

podaljšal do 31. majnika 1908.

Nove ponudbe, ki morajo biti sicer opremljene v smislu prvega razglasa, je predložiti podpisauemu deželnemu odboru

do 27. septembra t. l. ob 12. dopoldan.

Deželni odbor kranjski v Ljubljani,

dne 18. septembra 1907.

Ad št. 11.370/1907

Knjigarna

KLEINMAYR & BAMBERG

v Ljubljani, Kongresni trg 2

priporoča svojo

popolno zalogu

vse na tukajnjih in zunanjih učiliščih, zlasti na tukajnjih c. kr. I. in II. drž. gimnazij, c. kr. drž. višji realki in c. kr. moškem in ženskem učilišču, na privatnih, ljudskih in meščanskih šolah uvedenih

šolskih knjig

najnovejših izdaj po najnižjih cenah.

Zaznamki uvedenih učnih knjig se oddajo zastonj.

Ad št. 11.370/1907

„Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani“

Pedružnica v SPLETU.

Stritarjevo ulice št. 2.

Pedružnica v ČELOVČU.

Reservni fond L 200.000.

sprejema vloge na knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje

od dne vloge do dne dviga po 4 1/2%.

Rentni davek plača banka sama.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Ad št. 11.370/1907

„Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani“

Pedružnica v SPLETU.

</